

אדרברה בעדרותיך

פרשת ויקהל פקודי - החודש תשפ"ג
שבת רזק - מברכים

ידי שקנה שם טוב זכה שיעשה מלאכת המשכן וכתב: 'נבחר שם מעושר רב מכסף ומזהב חן טוב', מנין, ממה שקראו בענין 'ראו קרא ה' בשם בצלאל' וכו'. עכ"ל. מבואר, שבצלאל בזכות השם הטוב שקנה לעצמו במצוות ובמעשים טובים שעשה, זכה להקים את המשכן.

שם רומז על פנימיות ומהות האדם

ויש להבין ענין השלשת השמות הללו ומה משמעותם: **ביאור** נפלא ביאר בזה מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, דהנה בכל דבר השם - מעיד על מהותו ותכונתו של הדבר. וכן שם שבו נקרא אדם, יש בזה משמעות על מעלתו ומהותו הפנימית.

וכבר מצינו כן במסכת יומא (פג, ב) על ר"מ שהיה דורש שמות בנ"א והיה יודע מהותם עפ"י שמותם, ומסופר שם: רבי מאיר, רבי יהודה ורבי יוסי הגיעו בער"ש לאכסניה, ושמו של בעל האכסניה היה 'כידור'. אמר ר"מ: "ש"מ אדם רשע הוא, שנאמר, **כי דור** תהפכות המה", ומחמת כן ר"מ לא הפקיד אצלו את כספו, ומאיך רבי יהודה ורבי יוסי הפקידו את כספם בידו. במוצאי שבת בעל האכסניה כפר בפקדון ואמר: "לא היו דברים מעולם", עיי"ש בהמשך כיצד הצליחו להערים עליו ולהוציא את כספם. ע"כ. הרי מבואר שבהשם של האדם נרמז מהותו הפנימית.

שלשה דרכים לקנות מעלות עליונות

ולפי יסוד זה ביאר הגר"ג שליט"א את דברי המדרש הנ"ל: שלשה שמות יש לו לאדם, היינו **שהאדם מושפע באחת משלשת אופנים הבאים**, [והשם שהמדרש אומר אין כוונתו כפשוטו לשם שקרוי האדם, אלא **למהות הפנימית** הנרמזת בשמו של האדם]. ועי"ז אומר המדרש: "שלשה שמות נקראו לו לאדם", פירוש, שיש שלש דרכים שבהם אדם קונה לעצמו את מעלותיו ותכונותיו.

הראשון, שם שקראו לו אביו ואמו, מידות שאדם מקבלם בירושה מהוריו, וכדמצינו במסכת עדיות (פ"ב מ"ט): "האב זוכה לבן, בנוי וכח ובעושר ובחכמה ובשנים וכו'", והיינו שיש מעלות באדם שבאו לו מכח אביו ואמו. ולזה קורא המדרש "שם שקראו לו אביו ואמו", שהוריו משפיעים עליו שיהיה לו את תכונותם ומעלותם הנמצא בהם.

השם **השני** הוא מה שקוראים לו בני אדם, שהאדם מושפע מהחברה ומהאנשים שסביבו, וכדברי הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ו ה"א): "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם, הוא ששלמה אומר 'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע' וכו'". עכ"ד. המעלות הללו שאדם רוכש מכח החברה, קורא לזה המדרש "שם שקוראים לו בני אדם", שהחברה בו נמצא האדם משפיעים על מהותו ומידותיו. **אבל** יש עוד שם שלישי, והוא מה ש"קונה הוא לעצמו", והיינו מעלות שאדם רכשם ביגיעתו ובעמלו שלו. שם זה הוא המובחר שבכולם, כי את זה הוא רכש וזכה ביגיעתו ובעמלו, והוא קנין אמיתי ונצחי. ועל שם זה אומר המדרש "**טוב מכולם מה שקנה הוא לעצמו**". והדרך לקנות לעצמו שם טוב, כותב המדרש: "**כל זמן שאדם מרבה במצוות הוא קונה שם טוב לעצמו**". לימוד התורה וקיום המצוות מעלים ומזככים את האדם שיזכה למעלות עליונות, עד שהמעלות הללו הופכות לחלק ממהותו, ואז זה נקרא שהוא קנה לעצמו שם טוב, וזה מעולה ומובחר מכל השמות.

מדוע בנין בית המקדש לא הוי מצות עשה שהזמן גרמא

"**וכל הנשים וגו' טוו את העזים**" (ויקהל לה, כו). כתב הרמב"ם (פ"א מבהב"ח ה"ב): "הכל חייבים לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר". מבואר דאף נשים חייבות בבנין ביהמ"ק. וצ"ע דהרמב"ם (שם) כתב דאין בונים את המקדש בלילה, שנאמר 'וביום הקים את המשכן' - ביום מקימין ולא בלילה. וא"כ הוי מצות עשה שהזמן גרמא, ואמאי נשים חייבות לבנות ולסעד בעצמן (עיי' באר יצחק או"ח ס"ג סק"ה).

וי"ל על פי מה שכתב **הקהלות יעקב** (שבועות ס"ט ט') דהא דאין בונים את המקדש בלילה, היינו דוקא **הקמת בית המקדש ובנינו** אינה בלילה, אבל כל **ההכנות** לעבודת הקודש כאריגת יריעות ועשיית האדנים וכיו"ב ודאי כשירה גם בלילה, דרך הקמתו אמרה תורה 'וביום הקים' - ביום אתה מקימו וכו', **והמצוה דבנין ביהמ"ק הוא ודאי אף על כל ההכנות והעשיות** השייכים לצורך ביהמ"ק וזה נוהג גם בלילה, ולכך אין זה זמן גרמא.

עוד יש לומר דהא דאין בונים בית המקדש בלילה ובשבת, אינו פסול בבית המקדש אלא איסורא בעלמא, וכיון דבדיעבד באמת כשר הבית המקדש אף אם נבנה בלילה ובשבת ויום טוב, אין זה מקרי מצות עשה שהזמן גרמא (פרורים משלחן גבוה).

***

אם יש מצות עשה ללבוש בגדי כהונה לצורך עבודה

"**והלבשת את אהרן את בגדי הקדש וגו' וקדשת אותו וכהן לי**" (מ, ג). כתב **הרמב"ם** (פ"י מכלאים ה"ב): כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין, מפני האבנט שהוא כלאים, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה שהיא מצות עשה כציצית.

והקשה בשאגת אריה (סי' כ"ט) דהא כשלוש קודם העבודה, וכן מיד בגמר העבודה עד שפושטו עובר על איסור כלאים, דהא המצוה אינו מקיים רק בשעת העבודה?

וי"ל, דהנה הרמב"ם (בסהמ"צ מ"ע ל"ג) כתב "שצוה הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים לכבוד ולתפארת ואז יעבדו במקדש, והוא אמרו ועשו בגדי קודש לאהרן, ואת בניו תקריב **והלבשתם** כתנות". והיינו דלצורך העבודה יש מצות עשה "**ללבוש**" בגדים, והמצוה דלבישת בגדים הוא הדוחה אסור כלאים, ולא מ"ע דעבודה [-כהבנת השאגת אריה], אלא דהמצוה עשה הוא כל שלוש לצורך העבודה הן לפנייה הן מיד לאחריה לבישה זו מקרי עדיין לבישה של מצוה כיון שנועשית לצורך העבודה, ומה שכתב הרמב"ם שזו מצות עשה כציצית, ר"ל מצות **לבישת** בגדי כהונה הוי כציצית, אלא דבבגדי כהונה מקיים המצוה בלבישתם רק כשזה לצורך העבודה (עיי' ערוך לנו יבמות ה') (פרורים משלחן גבוה).

***

מעלת 'שם טוב' שקונה אדם לעצמו

"**ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם, בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה**" (לה, ל). במדרש תנחומא: "כל זמן שאדם מרבה במצוות הוא **קונה שם טוב לעצמו**. את מוצא שלשה שמות נקראו לו לאדם: אחד, מה שקוראים לו **אביו ואמו**. ואחד, מה שקוראין לו **בני אדם**. ואחד, מה שקונה הוא לעצמו. **טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו**, תדע לך שהרי בצלאל על

המשכון שיציל את עם ישראל ויחזור אליו לעתיד לבוא

"אלה פקודי המשכן משכן העדות" (לח, כא), 'המשכן משכן שתי פעמים רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבניו על עוונותיהם של ישראל' (רש"י). ולכאורה איזה טעם יש להזכיר את החורבנות העתידיים דווקא עכשיו שחונכים את המשכן?! זה כמו שרב מחתן זוג ותחת החופה אומר לחתן איזה נאה כתב ידו של הסופר שכתב את הכתובה, אני ממליץ לך שבכל פעם שתצטרך כתובה נוספת תזמין רק מהסופר הזה!...? א"כ איך מזכירים פה שני חורבנות ביום חנוכת המשכן שזה יום שמחת לבו שנטל עשר עטרות? **בעל אלף המגן שואל ועונה ע"פ משל:** לאדם שהיה צריך לנסוע לאפריקה מקום מסוכן וצוה לבני ביתו שלא יקחו איתם תכשיטים, רק מעט כסף הנצרך לנסיעה, כשהגיעו לפונדק בדרך היה בהלם שמצא בתיקו טבעת זהב יקרה מאוד, וכעס מאוד על בני ביתו, אך לא יכל לשוב לביתו ולכן נזהר מאוד, כשהגיע לאפריקה נפל למשכב למזלו יכל למשכן את הטבעת, ובכסף שקיבל לקח רופא גדול שריפא אותו תוך כמה שבועות, וכשקם מחוליו הרויח כסף וסילק חובו, וקיבל את הטבעת בחזרה, או אז הבין שהיה לו נס משמים והטבעת שנשכחה הצילה את חייו. **והנמשל הוא:** חז"ל דורשים "מזמור לאסף אלוקים באו גוים בנחלתך" (תהילים עט), קינה לאסף מיבעי ליה? אלא שכילה חמתו בעצים ואבנים שבביתו, ונשארה פליטה בישראל וזה שנחרב המשכן הציל את ישראל. וזה ההבטחה שאף שעתיד המשכן להתמשכן בעוונות ישראל באחרית הימים נזכה לפדותו במהרה בימינו.

גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון

המגיד מדובנא אומר משל: היה עשיר שחיפשך שידוך לבנו הציעו לו בת של בעל בית, והחליט לבדוק מיהו המחותר עלה לביתו והנה אורו עיניו הכיבוד היה בכלים יקרים וכל חפצי הבית עשו רושם של עשירות, שמח מאוד העשיר וסגר את שידוך, עברו כמה שבועות ואביו של החתן עלה למחותן שוב לדון על כל הפרטים, חשכו עיניו כל החפצי ערך נעלמו, והכיבוד הוגש בכלים פשוטים, המחותר היה עצוב, שאלו העשיר למה פניך נפולות ואיפה נעלמו כל הכלים? ענה לו זו סיבת מבוכתי, הציעו לי עסקה גדולה והייתי צריך לגייס סכום כסף גדול ונתתי את הכלים משכון להלוואה, אם כך אמר העשיר מצוין! זו לא בושה כי כבר חששתי שהכלים שראיתי זה לא שלך, ורק רציתם להעמיד פנים שאתם עשירים וזה מקח טעות, אבל אם הכלים שלכם ורק נתתם כמשכון, העסקה תצליח ותפדו את הכלים ועוד תוסיפו עליהם. והנמשל: אומנם ביהמ"ק התמשכן בעוונותינו אבל לא איבדנוהו אלא שיגיע הזמן ירד בנוי ומשוכלל מהשמים והובטח לנו "גדול יהיה הבית האחרון מן הראשון". **והשאלה** א"כ, איך אנחנו מתפללים שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו ותחינה עינינו בשוכן לציון, והרי חבלי משיח קשים מאוד עד שהאמוראים ביקשו "ייתי ולא אחמיניה" (סנהדרין צח). **אלא, המגיד מוויילנא ר' זאב וולף זצ"ל ענה במשל:** היו שני גבירים שהשתדכו בתו היחידה של האחד עם בן זקוניו של השני החופה התקיימה לפני השקיעה, והבחורים רקדו עד לזמן הסעודה שעשו בלילה, אבי החתן לא היה אדם צעיר אמר למחותן בא נילך לנוח עד שיתחיל הסעודה, היו שם שני קבצנים שבאו לסעודה ואחרי ששמעו את המחותרנים שדיברו דברי טעם אמר אחד אל השני נסור לאכסניה לישון ענה לו חברו שוטף! אתה לא שווה למחותנים כי בטוח שיעירו אותם לסעודה ולא יתחילו בלעדיהם, אבל אנו אם נישאר כאן נחטוף איזה מנה וניטול חלק בשמחה, אבל אם נירדם מי יעיר אותנו?

והנמשל האמוראים יכלו לומר אנו יכולים להסתלק מהעולם לפני חבלי משיח שלא נראה בבואם, כי בטוחים הם שיקצו אותם בשמחה הגדולה של ביאת המשיח, אבל אנו אם נזכה להיות באותם ימים נשיג חלק ומנה, אבל אם נישן שנת עולם מי יודע אם יקיצונו.. ולכן אנו מבקשים שהקב"ה יבנה ביהמ"ק במהרה בימינו. אמן.

בצלאל זכה לקנות לעצמו 'שם טוב' במעשיו הטובים, ובזכות זה זכה לעשות את מלאכת המשכן. למדנו **שניתן להתעלות מכח קיום התורה והמצוות עד כדי להגיע למעלה נשגבה שיזכה לעשות את מלאכת המשכן שהיה בזה סודות גבוהים ורמים.**

משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע

והנה אמרו בריש מסכת אבות: "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו'". **ופירש רש"י:** "ולמה נאמר ומסרה ליהושע ולא לאלעזר ולפינחס ולא לשבעים זקנים המתנבאים במחנה, **שלא רצה למסרה אלא למי שהיה ממיית עצמו מנעוריו באהלי החכמה וקנה שם טוב בעולם,** וזהו יהושע שנאמר 'יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האוהל' וכו'".

מבואר ברש"י שיעקר המעלה שיהושע התעלה והתייחד בה יותר מכל החכמים שהיו בדורו, היה בזה שקנה לעצמו 'שם טוב' **בעמל שהיה ממיית עצמו באהלי החכמה.** ולכן נבחר לקבל את התורה ולהיות מוסר התורה ומנהיגם של כלל ישראל אחרי משה רבנו.

נמצאנו למדנו, דאדם יכול להשיג מעלות גבוהות ועצומות מכח **העמל בתורה וקיום המצוות בשלמות,** ולקנות בזה "שם טוב", ובמהותו הוא מתעלה מעלה מעלה עד שיוכל לזכות להשגות ודרגות גבוהות כיהושע ובצלאל.

♦♦♦

במעלת אהרן הכהן שזכה ללבוש את החושן

"והלבשת את אהרן את כנדי הקודש, ומשחת אותו וקדשת אותו וכתן לוי". (מ, יג). הנה אחד מהבגדים שאהרן הכהן לבש היה **החושן,** וברש"י בפרשת שמות (ד, יד) כותב שהסיבה שזכה לזה היה משום: **"וראך ושמח בלבו"** (שמות ד, יד), שכאשר שמע שמשא רבנו עלה לגדולה לא קינא בו, אלא שמח על מעלתו, וז"ל, "וראך ושמח בלבו, לא כשאתה סבור שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה, ומשם זכה אהרן לעדי החושן הנתון על הלב".

אהרן הכהן שזכה לטהר ולקדש לבו בשיא השלמות, עד שהקב"ה מעיד עליו שכאשר ישמע את גדולתו של משה אחיו הקטן, ישמח בלבו - זכה משום כך להלביש את החושן על לבו. החושן שהיה זך וטהור - ראוי שיונח על לב זך וטהור של אהרן הכהן שטהרו בתכלית השלמות.

איך לו קנאה על חברו

והנה רש"י במסכת אבות (ה, יט), מבאר גדר מעלת 'עין טובה', וכתב: "עין טובה, שאין לו קנאה על חברו וחביב עליו כבוד חברו ככבודו". והוא מעלת אהרן שלא קינא במעלותיו של משה רבנו, ועוד היה חביב לו זה שקיבל את כל המעלות הללו, **ושמח** בלבו עליהם.

ובמסכת אבות (שם) איתא, "כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו... עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו". ויש להבין הלא אברהם אבינו כבר אינו בחיים, וכיצד מגדירים אדם זה בבחינת **תלמידו** של אברהם אבינו.

מהו תלמיד

וי"ל, שהגדרה למושג 'תלמיד' נאמרה על **ההולך בדרכי רבו.** ואין זה תלוי אם רואה את רבו ומקבל ממנו תורה בחיי חיותו או אם רבו כבר אינו נמצא בין החיים. ומאידך, יתכן אדם שישב בישיבתו של אברהם אבינו, וישמע דברי תורה מפיו, ובכל זאת יתואר בשם "תלמידו של בלעם הרשע", והוא אם ידבק במידותיו הרעות של בלעם הרשע. ולכן שייך אדם שלא זכה לראות את אברהם אבינו, ואעפ"כ יקרא תלמידו של אברהם אבינו, והוא אם הולך בדרכיו ומידותיו הנעלות.

♦♦♦